

ZPRÁVA O KONFERENCI ŠPANĚLSKÉ ASOCIACE PRO KOGNITIVNÍ LINGVISTIKU AELCO 2022

Ve dnech 27. až 29. června 2022 se v Logroňu, hlavním městě španělské provincie La Rioja ležícím na poutní cestě do Santiaga de Compostela, konala konference Španělské asociace pro kognitivní lingvistiku AELCO (*La Asociación Española de Lingüística Cognitiva*). Podobně jako mateřská Mezinárodní asociace kognitivní lingvistiky (*International Cognitive Linguistics Association*) mají i jednotlivé národní asociace za úkol starat se o rozvoj kognitivně orientovaných přístupů k jazyku a komunikaci a také poskytovat platformu pro setkávání odborníků specializujících se na tuto oblast. Španělská asociace tak činí již od roku 1998, kdy se také konala její první konference, a to na univerzitě v Alicante; od roku 2019 pak probíhají také Mezinárodní konference pro mladé vědce zabývající se kognitivní lingvistikou. Přestože se obě konference převážně zaměřují na španělštinu a další jazyky užívané ve Španělsku, jsou otevřené i kognitivním lingvistům zabývajícím se dalšími jazyky. AELCO se konalo již po dvacáté — a z České republiky jsme se tu potkali čtyři: tři lingvisté z olomoucké Univerzity Palackého (hispanisté Enrique Gutiérrez Rubio a Rosalía Calle Bocanegra, anglistka a bohemistka Michaela Martinková) a jeden z Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (anglista Petr Kos). Jako hlavní téma organizátoři tentokrát zvolili výzkumné metody a teoretické přístupy: podtitul zněl *Embodied cognition at the crossroads: Research methods and explanatory frameworks*.

Konferenci otevřela plenární přednáška zakladatele a prvního prezidenta Španělské asociace pro kognitivní lingvistiku Antonia Barcelony z Córdoba. Antonio Barcelona hovořil o metonymiích v porozumění diskurzu; podle něj se metonymie (kterou v tomto případě nazývá čistě inferenční) uplatňuje i při pragmatickém vyvozování, konkrétně řídí identifikaci nepřímých řečových aktů a některých druhů implikatur. Konceptuální metonymie a metafory jsou velké kognitivnělingvistické téma, a tak se jim věnovala i řada příspěvků v sekcích. Hned několik se jich zabývalo rolí metonymie a/nebo metafory v multimodální komunikaci (např. v různých typech komiksů), jakož i spolehlivosti metod identifikace metafor (např. v televizní reklamě). Zkoumala se role metonymie ve slovtvorbě, její využití k hyperbolickým efektům a také případy souhry procesů metonymických a metaforických při interpretaci textu. Předmětem analýz byly také didaktické aspekty a akvizice metafor nerodilými mluvčími, a to hned v šesti příspěvcích sekce věnované didaktice a osvojování jazyka. Výzkum se týkal například toho, jak kompetence užívat metafory u nerodilých mluvčích angličtiny koreluje s jejich celkovou kompetencí v tomto jazyce: nízká korelace mezi hustotou metafor v jejich ústním projevu a ostatními lexikálními indikátory úrovně jejich mluveného projevu naznačuje, že jde o kompetenci svého druhu. Společným jmenovatelem příspěvků byl opět kognitivně orientovaný přístup k jazyku i metodám jeho výuky. Na jedné tematické sekci ve španělštině se hojně diskutovala výuka španělštiny a katalánštiny jako cizích jazyků s využitím principů kognitivní lingvistiky a byly zde také představeny konkrétní metody výuky různých jazykových oblastí, například španělských minulých časů a sloves pohybu. Analýzy jazykového ztvárnění pohybu v teoretickém rámci Talmyho sémantické typologie (Talmy, 1991) a testování následně formulované neorelativistické hypotézy myšlení pro mluvení (Slobin, 1996),

kteří jsou v popředí zájmu španělské kognitivní lingvistiky dlouhodobě, se tentokrát objevily v různých sekcích. V sekci věnované dalším jazykům byla v kontrastivním pohledu zkoumána například čeština a španělština českých rodilých mluvčích, translatologické dosahy typologie či proměny jazyků v čase, často vlivem jazykového kontaktu (odlišnost aragonštiny 15. století od té současné). Potíží s osvojováním nového myšlení pro mluvení se dotkl také příspěvek o distribuci deiktických kauzativních sloves pohybu v jazyce nerodilých mluvčích dvou V-jazyků, španělštiny a moderní řečtiny, čímž znovu poukázal na důležitost zkoumání rozdílů mezi jazyky téhož talmyovského typu. Tento příspěvek, stejně jako korpusová analýza satelitně rámcujících konstrukcí ve verbálně rámcující španělštině, již byl zařazen do sekce věnované konstrukcím a gramatice. Příspěvky v této sekci byly rozmanité; zahrnovaly například analýzu baskických a urdských konstrukcí v direktivních řečových aktech (obojí ve srovnání s angličtinou), především ale vycházely ze španělských dat (například rozbor gramatikalizace mirativních konstrukcí, analýza předložkových konstrukcí ve světle dynamiky sil aj.). Z konstrukčně gramatických příspěvků v užším slova smyslu stojí za zmínku připomenutí variability a značné heterogenosti přístupů v současné konstrukční gramatice a zejména plenární přednáška Francisca Gonzálveze-Garcíi z univerzity v Almeríi, který se zaměřil na spřízněné konstrukce typu „ser + muy de-PP“ ve španělštině (mluvil o allo-konstrukcích). Za nekompoziční element ve významu konstrukce označil evaluaci. Další plenární přednášku z oblasti konstrukční gramatiky proslavili Klaus-Uwe Panther a Linda Thornburgová. Zaměřili se na slovesa konvertovaná ze substantiv doplněná o částici, a to specificky na slovesa konvertovaná z pojmenování zvířat. V přednášce argumentovali, že porozumění gramatické struktuře a významu těchto *critter constructions*, jak je nazývají, není předvídatelné, je však motivované a vyžaduje konceptuální aparát zahrnující kulturní modely zvířat, metaforická mapování, metonymické inference a prostorová schémata. Multimodálních konstrukcí, mémů, se pak týkala plenární přednáška Seany Coulsonové (University of California, San Diego) a multimodalitě byla věnována i speciální sekce, kde se hned několik příspěvků zabývalo gesty (jeden například zkoumal efekt zahrnutí gest do online výuky španělštiny). Na podtitul konference pak přímo navázala plenární přednáška Arie Verhagena z univerzity v Leidenu, který představil jazykovou evoluci v kontextu darwinovské evoluce jako evoluční prototyp. Podobně jako v nedávno publikované monografii *Ten Lectures on Cognitive Evolutionary Linguistics* Verhagen připomíná, že pochopení existence (a rozdílů) kauzality vztahů mezi procesy na úrovni populace komunit (konvencionalizace) a těmi na úrovni individua (entrenchment) může odhalit přítomnost systematické metonymie u základních lingvistických pojmů.

Celkem si účastníci konference mohli vybírat mezi 107 přednáškami v pěti tematických sekcích dvouapůldenního akademického programu, další tři příspěvky byly prezentovány formou posteru. Příspěvky i následné diskuse měly vysokou úroveň a probíhaly ve velmi přátelské, uvolněné atmosféře spolupráce, nikoliv soupeření. Částečně to určitě bylo dáno čtyřletou přestávkou vynucenou covidovou pandemií: ta tu byla přítomna pouze formou několika zrušených letů a následných posunů a jiných drobných změn v programu. Ale takto to prý na konferencích AELCO chodí vždy: tříbí se tu myšlenky a vzniká spolupráce. Takže už dnes se všichni těší na tu další — proběhne v roce 2024 na univerzitě v Granadě.

LITERATURA

SLOBIN, D. I. (1996): From „thought and language“ to „thinking for speaking. In: J. GUMPERZ — S. C. LEVINSON (eds.), *Rethinking Linguistic Relativity: Studies in the Social and Cultural Foundations of Language* 17. Cambridge: Cambridge University Press, s. 70–96.

TALMY, L. (1991): Path to realization: A typology of event conflation. In: *Proceedings of the Seventeenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*. Berkeley, CA: Berkeley Linguistics Society, s. 480–619.

VERHAGEN, A. (2021): *Ten Lectures on Cognitive Evolutionary Linguistics*. Brill.

Michaela Martinková | Katedra anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého | Křížkovského 10, 779 00 Olomouc
ORCID: 0000-0002-5136-167X
michaela.martinkova@upol.cz

Petr Kos | Ústav anglistiky, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity | Branišovská 31a, 370 05 České Budějovice
ORCID ID: 0000-0001-8165-4302
kos@ff.jcu.cz

Rosalía Calle Bocanegra | Katedra romanistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého | Křížkovského 10, 779 00 Olomouc
ORCID: 0000-0001-7123-7062
rosalia.callebocanegra@upol.cz